

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 160 L, Félévre 80 L,

Negyedévre 40 L.

..... Egyes szám ára 7 Leu. ....

Felelős szerkesztő és kiadó:

GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Mihalu Uiteaz (Király-u.) 3.

Megjelenik két hetenként.

Hirdetések díja soronként 6 Leu.

Feljajdulások.

El kellett jussunk odáig, hogy a rideg valóság kényszere szólítsa az embereket: az önmaguk iránti kötelesség halaszthatatlan teljesítésére.

A számító ész, a következtető logika összes kijegecsesítései, mind pusztába kiáltó szóként kellett elröppenjenek, mert a süket fülek gazdái a maguk konzervativizmusával igyekeztek minél kevesebb tudomást szerezni a tanítói közélet megteremtésének nagy munkája indításáról, csupán azért, hogy fáradságot, vagyis munkaidővesztést ne kelljen ennek oltárára hozni és a nehéz szervezkedés pénzbeli hozzájárulásaitól mentesítsék amugy is kevés tanítói fizetésüket. Meg is takarították igaz mind a kettőt, de elvesztették ezen fősvénységük miatt existenciájuk fel nem számítható, ki nem mondható értékeit.

Csatolt országrészünk minden magyarlakta vidékéről kapjuk tanítótársaink buzdító, bátorító, felhívó szózatát, hogy: tenni kellene az itt élő magyar kisebbségi tanítóknak *egy szervezelbe* való összetömörítése és közös ügyeinkben, felmerülő sérelmeinkben egyöntetűen, a helyes formák és lehetőségek jól megválasztásával, képviseleti uton leendő eljárásaink megteremtése érdekében, de sürgősen és mentől intenzivebb nekilendüléssel.

S ha nem volna meg, bármilyen áldozatok és utánjárások árán is, meg kellene teremteni a kisebbségi magyar tanítók sajtó organumát; azonban nem úgy, hogy aki akarja pártolja, akinek meg nem fül a fogára évi 120—160 leu sajtóügyi kiadás, az egyszerűen félreáll mindentől és bizza másra közös ügyeinket építő költségeink hordozását; hanem a

kari együttesség szervezettségére, kitérhetetlen parancsképpen állítaná mindenki elébe: teljesítendő kötelességeinek pontozatait, gondoskodva azoknak végrehajtásáról is; amint áll ez a szervezett munkásság körében.

Minthogy pedig a kívánt sajtóorganumunk megvan, első teendőnk, megmozdulásunk első jelensége legyen, hogy lépjenek a lap előfizetői közé a csatolt területek mindenik magyar tanítója s amint ezen első lépés tényé vált: a tanítóság egyeteme vegye birtokába a „Tanítók Lapját“ és rendelkezék annak összes dolgai felett.

Ez irányban való megmozdulása és elhatározása a tanítói karnak: fegyelmezettégetéretétől; állásabeli helyzetének mélyen átértett megismerésétől függ.

Összegezetten kifejezésre juttattuk a mind sürűbben elhangzó feljajdulásokat, hátha a 12-ik órában mégis megszállaná a lelkeket a megértése annak, hogy csak együttesen, egy táborba tömörülten érhetünk el valamit javunkra várható eredményképen, egyenként meg gyengébbek vagyunk az ingó nádszálnál.

Mi a magunk kezdeményezéséből három éve dolgozunk szakadatlanul ezen felvilágosító, buzdító action; s a szervezkedés összes alapkellékeit leraktuk, a működés kereteit alapszabályszerűleg biztosítottuk; csak emberek, a csatolt területen működő magyar tanítók sürű tömegei, összes létszámai kellenének minden vármegyéből, hogy e megkezdett alapvető munká részletei kiépítést és betetőzést nyerhessenek.

Meg kell azonban ismétellen mondjuk, hogy e nagy munkának célravezető eredményei nem az ábrándok világába; a kívánások határt nem ismerő regiojába vetik gyökérszálaikat, hanem az építés fundamentumának fáradsá-

gos kiadásába és e munkálatok költségeinek önkéntes és feltétlen vállalásába. Ugy ám, csak ezt összehozni, ennek szükségességéről mindenik kari tagot, messzemenő programmal elátottan meggyőzni és ez alapon megnyerni: a lehetetlenséggel határos, legnagyobb nehézség. Egy ut a megoldáshoz mindazonáltal mégis előttünk nyitva áll, az, hogy a szervezkedés befejeztéig mondjon le mindenik, az aktív szervező munkában szerepet nem vivő állami kisebbségi magyar tanító és esetleg csatlakozó felekezeti tanító is: a közös ügyeink intézésében való vitatkozási jogáról, s csupán a kötelezettségeit teljesítse. Ennek jeléül meg egy kötelezvény aláírásával fogadja, hogy a szükség szerinti, de *évnegyedenként* legalább 100 leu szervezési és közintézmény fenntartási költséget, a szervezést végző vármegyei bizottságnak megfizet.

Ezt a három tagból álló szervező és ideiglenesen a helyi és együttesen az összeség dolgait intéző bizottságot pedig legkönnyebben úgy lehet megválasztani, ha egyik kezdeményező kartárs irányítása szerint, mindenik tanító egy hozzá, vagy más megjelölendő tanítóhoz küldendő levelezőlapon kiküldetésre kijelöl három tanítót a vármegyéjéből.

Ez a bizottság aztán módot és alkalmat keres, hogy az azon vármegyében működő kartársaknak mindegyik egyedét megtalálja; véle a szervezkedés ügyét megértesse és teljesítendő kötelességeire reábirja.

A jövő ismeretlen méhe, a szervezett tanítótestület tagjai számára, kiszámíthatatlan előnyöket rejthet. Jelenleg, amint kötelezettségeit vállalta, az egygyűve tömörülő tanítóikar minden egyes tagja, azonnal megkaphatja a minden ügyünkről tájékoztató és minden dolgunkban iránytmutató *Tanítók Lapja* sajtó-organumunkat.

A további teendők sorozatát, a szervezési munkálatokat befejező bizottságok együttesége fogja kijelölni, amely egy alkalmas időben az összejövetésre meg tudja találni a módózatokat és alkalmat.

A fegyelmezettség betartása, az áldozatok lerakása, bármilyen keserves dolog is számtalan egyénnél: minden mozzanatukban éltető tényezők, melyek nélkül egyetlen lépést nem tehetünk várható reményeink javára. Ha pedig

ezt megvontuk, terveink, összes szándékaink még eszme korukban rombadülnék, megsemmisülnek, magukkal rántva bennünket is egész életexistenciánkkal egyetemben,

Szervezkedéseink szükségessége, egy táborba való tömörülésünk nélkülözhetetlensége valószínűleg már valamennyiünk lelkében nyilvánvaló tényé lett. A kivétel kezdésére, az alapvető munkálatok beindítására mi is ugyan-
ezt: 1. a sajtóorganum körül való csoportosulást; 2. a feltétlen kötelezettség vállalását és 3. vármegyénként egy három tagú szervezőintéző bizottság sürgős kiküldését látjuk egyedül célravezető megmozdulásnak. Esméljenek fel mindenhol Tanítótársaink s egyelőre legalább véleményüket nyilvánítsák, hátha a sürűbb megnyilatkozásokat mielőbb tettek is fogják követni.

Gyerkos Mihály.

A kézimunka-tanítás anyaga és módszere az elemi iskolában.

Bacsó Áron árvátfalvi tanító előadása.

Tisztelt »Cercul cultural!« A midőn feladatul kidolgozás végett ezen tételt kaptam »A kézimunka tanítás anyaga és módszere az elemi iskolában« egy kicsit gondolkozóba jöttem, mert tulajdonképen ez a tárgy nagyon tág körre terjed ki és mégis állíthatom, hogy a legtöbb tanító alig kap anyagot, a mihez gyakorlati kezekkel és tervszerűséggel hozzá tudjon fogni.

És ennek mi az oka? Egy felől az, hogy a tanítóképző intézetek nem fektettek súlyt ezen fontos tárgyra, másfelől az, hogy az elemi iskolák, a kézimunkatanításra szigorúan kötelezve még ez ideig nem voltak. A kézimunka tanítás két fő csoportra osztható u. m. fiú kézimunka és női kézimunkára.

Mielőtt tovább mennék meg kell jegyeznem, hogy situatio szempontjából szintén meg lehet különböztetni városi és falusi kézimunka oktatást, mivel városon, külön terem, elegendő szerszám és anyag áll a tanító rendelkezésére. Falun ellenben robinzoni leleményességgel lehet csak a kezdetleges helyzet miatt eredményt felmutatni. Először is falusi osztatlan iskolánál nem lehet külön fiú és külön női kézimunkáról beszélni. Ilyen iskoláknál egy közös anyag beosztást kell készíteni. Azután 2 csoport alakítandó u. m. az I. II. III. oszt. csoportja és a IV. V. VI. oszt. csoportja.

A I. II. III. osztályos gyermek inkább játékokat és játékszerű dolgokat szeret elkészíteni, miután ilyen foglalkozás áll összhangban az ő lelki világával. Az ő játékszerű productumai azonban önbizalmat és munkakedvet támasztanak lelkében.

A kézimunka anyagát 4 csoportba osztjuk: I. Vegyes munkák. II. Papírmunkák. III. Agyagmunkák. IV. Famunkák.

Vegyes munkákat az I. II. III. osztály körében készítettünk, ahol a kézimunka a beszéd-értelem gyakorlatnak legyen egyik része. Bevezetésül vehetjük a kavics és homok munkát. Szedetünk a gyermekekkel papírzacskóba vagy dobozba mogyoró nagyságu kavicsokat és azokkal kirakjuk a körvonalát játékszereknek, butoroknak, edényeknek, állatoknak, virágoknak és más tárgyakkal a padon. Földrajz tanítás után kirakhatjuk folyók, tavak, utak, házak, házsorok, templomok és községek, később járások, megyék és ország határai vonalait. Kint a szabadban homokból várépítés, ház, torony, kert, csatorna ásás, árkolás, alagút, község rajza homokba. Kibarázdálni a község közt folyó vizeket, utakat kiabrázolni hegyeket völgyeket. Folyó vizeken keresztül hid építés fapálcák segítségével. telefon póznák felállítása az utöltés mellett és azok összekötése cernával. Falevelekből és virágokból koszoruk, bokréták kötése.

II. Papírmunka. Ez anyaga szerint 2 részre osztható u. m. lágy papírból és kemény papírból készülő munkákra. Lágy papírból dolgoztunk az I. II. III. osztályban. Azokat a tárgyakat amiket kavicsal körvonalaztattunk, színes papír hátlapjára lerajzoltatjuk, kivágatjuk és fűzetbe felragasztatjuk. Továbbá lágy papírból hajtogatással forgó szélmalom, legyező, csákó, püspök süveg, sótartó, csónak, csattantó, pénztárca, 4-es sótartó, kereszt, ing, nadrág, madár, vitorlás hajó, kosár, lámpa, crnyó stb. A IV. V. VI. osztályban lágy papírmunkának vehetjük a papírfűzést színes papírból. Ezután következik ugyanezen osztályokban a karton és kemény papír munka. Kartonból méretek után kivágatjuk a mértani lapokat. Négyzet, téglalap, rombusz, romboid, deltoid, trapez, háromszög, sokszögek és kör. Keménypapírból: palatábla, órarend, naptár (fali) az összes mértanítések, fedeles doboz, bélyegtartó, búvészkönyv, persely, tolltartó, jegyzőkönyv, könyvek, asztali tárcák, gyufatartó, képráma, iskolakönyv bekötése, fonál telefon, táncoló kigyó stb.

III. Agyagmintázás. Ennek célja a gyermek helyes szemléltetésének és formaérzékének fejlesztése, a természet adta és szabályos mértani formák közti különbség megismerése folytán. Az I. II. III. osztályban először azokat a tárgyakat készítessük el, amelyeket a tanulók a mindennapi életből közvetlenül ismernek. Munka közben felelevenítjük a beszéd-értelem gyakorlatot. Bevezetésül készítünk golyót, zsemlyét, peracet, keresztet, kiflit, madárfészket tojással, lisztes zsákot, mozsarat, kis kunyhót. Természetes minta után tojást, citromot, répát, hagymát, paradicsomot, uborkát, paprikát, körtét almát, barackot, szilvát, szőlőt, gesztenyét, diót. Kis mintákban téglát, fedélcserépet, sirkövet, kályhát, kéményt, cukorsüveget, mértani testeket. A IV. V. VI. osztályban mintázó pálcák segítségével négyzet és téglalap alapra, természet után pontosan adott méretekkel. Négyzet lapon: orgonafa-levél, 3—4 levelű lóhere, csillag, falevelek. Domborműben az iskola épü-

let az udvarral. Edények, hamutartó, szivartartó, só-tartó, virágok, termések, kalap, csizma. Mindezeket lehetőleg a természetes színnel kifesteni. Domborművű térképek, a faluról, határról és vidékről. Később járás, megye és ország térképe után.

Agyaggal csak az őszi és tavaszi időszakban dolgoztunk, mert télen az agyag hideg s nehéz is kapni ha megfagy a föld.

IV. Famunka. Ennek célja, hogy a tanulók megismerjék a fa feldolgozásához szükséges szerszámokat s tudjanak olyan egyszerű gazdasági tárgyakat elkészíteni, melyeket ipar műhely nélkül is ügyesen lehet készíteni. Bevezetésül puha fából természetes nagyságban, kötél-pecek, gyámkaró, papírkés, járomszög, járompálca, fakard, palánta dugványozó. Kis mintákban: borona, járom, lócs. Természettani eszközök: 2 karu emeltyű, mérleg, bodzafa puska, csigasor, lejtő stb.

Bemutatva a kézimunka anyagát, bátorkodom röviden a kérdést módszertani szempontból is tárgyalni. A kézimunka azon tárgyak közé tartozik, hol a tanítónak magyarázattal és tettel is kell, hogy előljárjon. A foglalkozás feltétlenül tömegfoglalkozás, bár az egyéni tehetség itt is megnyilvánul s arra mint buzdító példára fel is hívható a figyelem, de, csak ugyanannyit foglalkozunk az ügyesebbekkel is, mint a nehezen haladókkal, nehogy kedvét szegjék a tanulóknak. A módszer alapja a helyes szemléltetés. Az anyag kiválogatása a szerszámok helyes kezelése. Minden rajz után és méretekkel. Az elkészített tárgyakból vizsgai kiállítás céljára tehet el a tanító, de minden egyes tárgyból szintén 1 példányt adjon át a kis művésznek is, hogy otthon eldicsekedhessék vele, s ez által állandó ösztönzést nyerjen a kézimunka gyakorlására.

A román nyelv tanítása.

Beszéd és értelemgyakorlatok a magyar tannyelvű elemi népiiskola I. osztályában.

Irta: Kovácsné Szilágyi Erzsébet.

Mielőtt a román nyelvű beszéd és értelemgyakorlatok tanításmódjáról szólnék, azt hiszem, nem lesz fölösleges meghatározni a célt, amelyet általuk el kell érünk.

A beszéd és értelemgyakorlatok célja: az ismeretszerzés, értelemfejlesztés és erkölcsnemesítés alapjainak megadása. Az utasítás e cél részletezésére így szól: »Azoknak az ismereteknek megszerzetése, helyesbítése, amelyek a földrajz, történelem, polgári jogok és kötelességek, természetrajz és természettan köréből a gyermeket már ezen a fokon érdeklik, tudásomját kielégítik és növelik; — továbbá a szókinccs gyarapítása és a szóbeli fogalmazás (élőbeszéd) gyakorlása. Ezzel vele jár, hogy a gyermek érzékeit gyakorolja, élesíti, a gyermeket a cselekvésre neveli, értelmét fejleszti és az erkölcsi nevelés alapját megveti.« Ezt a célt igyekszünk elérni a magyar nyelvű beszéd és értelemgyakorlatok által.

Nem áll fenn azonban ez a cél egészében a magyar nyelvű iskolákban a román beszéd- és értelemgyakorlatokra, amennyiben azok által nem lehet célunk a gyermek tárgyi ismeretkörének bővítése, sem új képzetek, fogalmak alkottatása, mert az *nem* anyanyelven, I. osztályos gyermekkel lehetetlen.

Hanem célunk a gyermek ismeretkörén belül eső dolgoknak román nyelvű fogalmait megismertetni, hogy gondolatait azon a nyelven is ki tudja fejezni és a hozzá intézett kérdésekre — amennyiben azok ismeretkörét meg nem haladják — felelni tudjon.

A román nyelvű beszéd és értelemgyakorlatok célja tehát, hogy lépésről lépésre általuk a gyermekeket arra, hogy ismeretkörüken belül eső dolgokról gondolataikat értelmesen, egyszerűen, de irodalmi nyelven kifejezhessék, a hozzájuk intézett kérdéseket megértsék s azokra felelni tudjanak.

Hogyan érhetjük el a kettős célt?

Egyfelől, ha a román órákra szánt idő alatt lehetőleg egyáltalán nem beszélünk magyarul, másfelől, ha koncentrikusan haladunk, kérdéseinket s a feleleteket tervszerűen bővítjük s a gyermek érdeklődését állandóan ébren tartjuk.

Hogy ezt tehessük, mindig szemléltessünk. Új fogalmakat szemléltetés útján tanítsunk, nem úgy, hogy magyarul megmondjuk s lefordítjuk. Csak amit sem tárgyon, sem képen vagy mozdulattal, cselekvéssel nem szemléltethetünk, csak azt mondjuk meg magyarul előbb. Arra törekedjünk, hogy a gyermek román nyelven való gondolkodáshoz szokjék, ellenkező esetben — amellet, hogy a fordítás a gyermeknek nagyon nehéz munka — unalmassá válik a tanulás s a gyermek nem fog élénkebb szellemi munkát kifejezni, ha állandóan a magyar szöveghez van kötve.

Ebből önként következik, hogy csak olyan anyagot tárgyalunk, olyan fogalmakat ismertetünk, amelyeket anyanyelvén már ismer, de viszont *nem közvetlen a magyar nyelven való tanítás után*, mert hosszabb időn át egy tárgy iránt az érdeklődést nehéz ébren tartani.

Hogy parancsainkat: şedeţi, sculaţi, să ne rugăm stb. megérthessék, mikor azokat magyar órákon mondjuk, kísérik bizonyos kézmozdulattal, hogy már mikor először mondjuk románul értsék meg a kíséző mozdulatból, hogy mit akartunk.

A gyakorlatok eleinte nem terjedhetnek 20—25 percen túl, mert szavakat ismertetünk s ugyanazon szavak sokszori ismétlése kifárasztja a gyermekeket. Változatossá tesszük tanításunkat egy rövid ima, egy-egy dalocská megtanításával, melynek tartalmát röviden elmondjuk magyarul, a szavait pedig értelmesen, tisztán kiejtve betanítjuk.

A tanítás menete körülbelül a következő lehet:

Az első órán egy néhány tárgy nevét tanítjuk meg, pl. masa, banca, creta, cârpa, tabla, soba, uşa, fereastră, ezek a gyermek közvetlen környezetében lévén, mind szemléltethetők. Miután érdeklődésüket a román nyelv tanulása iránt alkalmas történetke előadásával felébresztettük, az asztalra mutatva mondjuk: masa.

Azután feltesszük a kérdést: ce? és megfelelünk magunk rá: masa. A koncentrikusan haladás szempontjából a főnevek határozott, azaz névelős alakját ismertetjük előbb, ezzel az alakkal mondatot szerkeszthetünk a következő órán. Ce? N! egyesektől, majd egyszer karban. Azután rámutatva a padra: banca. Ce? — banca. Ce? N. s így tovább még 1, 2 szót; azután változtatva kérdezzük a megismertetett szavak után, mindig rámutatva arra a tárgyra, amelyet meg akarunk nevezetni. Ha a 3—4 szót tudják, megismertetjük a többi négyet, mint a fenti módon. Közben — ha laukadnak — tornagyakorlatot végzünk (pl. karlökést fel, le). Intve a kezünkkel: Sculaţi! Facem gimnastică: (eközben ökölbesorított kezünket a mellünkre emeljük) sus, jos, sus, jos, . . . destul (kezünket leeresztjük) şedeţi! Most egy néhány órán a megismert főnevek körül fog forogni tanításunk, fokozatosan bővítve ismereteiket. Megismertetünk egy néhány mellénevet, mondatokat alkotva az ismert főnevekkel: (ismétlés után) Ce? masa. Cum este masa? (mutatjuk a kezünkkel az asztal hosszát) masa este lungă. Cum este masa? (Előbb egyesek szintén mutatva mondják, majd együtt) Ce este lungă? Masa este lungă. Ugyanígy: Banca este lungă. Creta este albă. Cârpa (törlőrongy) este albă. Tabla este neagră. Soba este neagră Uşa este lată. Fereastră este lată.

Következő órán: Cum este masa? Cum este banca? Ce este lungă? Şi ce este lungă? (Masa este lungă.) Şi banca este lungă. Fereastră este lată. Şi uşa este lată. Megismertetjük a mare, mică melléneveket is. Creta este mică. Tabla este mare. Şi masa este mare.

A következő órán összehasonlítunk 2—2 tárgyat s a kérdéstünk és a felelet bővül a »mai« szócskával. Cum este masa? (Mutatjuk.) Masa este lungă. Cum este şii banca? Şii banca este lungă. Ce este mai lungă: Banca este mai lungă. Fereastră este lată. Uşa este mai lată. Cârpa este mare. Tabla este mai mare. Ha ezeket már tudják, ismét egy néhány főnevet tanítunk meg, szemléltetve, változatosság kedvéért a test egyes részeit: fruntea, gura, limba, mâna. Azután ismét egy néhány mellénevet: rotundă, încolţurată (szögletes), netedă, roşie, mondatokat alkottatva az ismert főnevekkel. Most már van akkora anyagunk, hogy megérjük vele egy-egy órán át.

Azután a fenti fokozat szerint ismertetünk meg himnemű főneveket. Ce? scaunul, dulapul, cuierul, creionul, peretele, buretele. Majd ezekhez alkalmazzuk a melléneveket: scaunul este mic. Scaunul este rotund. Dulapul este mare. Dulapul este încolţurat. Cuierul este lung. Creionul este mic. Peretele este alb. Buretele este rotund vagy mic. stb.

Azután ismét egy néhány mellénevet ismertetünk meg: scurt, tare, moale, verde, galben vagy brunet, amilyen szintű tárgy van a tanteremben.

Azután ugyanazon állománykiegészítő mellénevet előbb nő, azután himnemű főnévhez tesszük: Banca este lungă. Cuierul este lung. (Természetesen kérdésre felelnek a gyermekek, a tárgyakat s ha lehet a tulajdonságukat is mutatva.) Cârpa este albă. Peretele este alb. stb.

HIREK.

A középiskolák törvényjavaslat. A középiskolai törvényjavaslat — mint a Dimineafu írja — bővebb és nivósabb megvitatásban részesült, mint a népiskolai. Két ellentétes felfogás került szembe egymással: az egyik azt vitatta, hogy az ifjúságot az élet követelményeire és a tudományos ismeretekre a klasszicizmus útján kell előkészíteni, a másik pedig a realizmus mellett foglalt állást. A törvényjavaslat a két irányt összeegyeztetni törekedett. A javaslat szerint a középiskolának két tagozata lesz: egy alsó, amely három évre, egy felső, amely négy évre fog terjedni. Az alsó tagozatnak minden középiskolai típusnál azonos lesz a tanítási anyaga és szervezete. Ezt a tagozatot úgy lehet tekinteni, mint betetőzőjét az elemi oktatásnak. Ebben az alsó tagozatban (állami oktatásról van szó) a modern nyelvek közül csak a franciát fogják tanítani. A 3-ik osztályban a román nyelvvel kapcsolatban a latin nyelv alapelemeit is ismertetni fogják. A felső gimnáziumi tagozatban az oktatás egységes lesz és négy évig fog tartani. Az oktatás célja ezen a tagozaton: összefoglaló képet nyújtani mind a klasszikus, mind a reális ismeretekből. A latin nyelvet behatóan, és kellő óraszámban fogják tanítani, már csak azért is, hogy a román tanulók a saját nyelvük révén a román nép latin eredetét, a román műveltség latin alapvetését jobban megértsék. A görög nyelv gyakorlati okok miatt — nagyon kevés eredménnyel jár ennek a nehéz nyelvnek a tanítása — nem lesz kötelező tantárgy. A gimnáziumok felső tagozatában a francia mellett kötelező tantárgy lesz a német nyelv is. A tanulók ezek mellett tanulhatják az angol vagy olasz nyelvet is. Az értelmi nevelés mellett a javaslat nagy súlyt helyez a testi nevelésre is. A kézügyesség gyakorlását, valamint az iskolai kirándulásokat a javaslat nagy figyelemben részesíti. A javaslat legfontosabb pontja, hogy a gimnáziumok létesítését korlátozza. Új gimnáziumot csak ott lehet megnyitni, ahol a szervezés föltételei teljes mértékben megvannak. Új középiskolák létesítését külön törvény fogja szabályozni. A gimnázium hároméves alsó tagozatának elvégzése után befejező vizsgát kell tenni. Viszont a felső tagozatba való átlépéskor fölvételi vizsgát tesz a tanuló. A gimnázium felső tagozatába csak korlátozott számban léphetnek a tanulók. A felső tagozatot vizsgálat fejezi be, amelyen a tanulóknak nemcsak szellemi érettségét, de pozitív tudását is számba veszik. Ezeket a vizsgákat kerületenkint tartják meg. A miniszter egyetemi tanárokat nevez ki elnököknek. Sokat vitakoztak arról, hogy az egyetemi tanulmányok megkezdése előtt legyen-e előkészítő évfolyam. Ebben a tekintetben az a felfogás alakult ki, hogy minden egyetemi fakultás maga határozza meg: van-e szükség előkészítő évre.

Összefoglaló rendelet a felekezeti iskolák ügyében. A közoktatásügyi miniszter legújabb, összefoglalónak is nevezhető, rendelet szerint, az erdélyi kisebbségi nemzetek felekezeti iskoláival szemben,

mint minimális követelését, a következőket rendel. A felekezeti iskolák az Erdélyben érvényben levő törvények által az állami iskolák részére előírt tananyagot ölelik fel. A tankötelezettség a hatodik életév betöltésével kezdődik. Az elemi iskola hatodik osztályának elvégzésével ugynevezett abszolváló vizsga teendő, külön bizottság előtt. A bizottságot a tankerületi főigazgatóság nevezi ki. E vizsgálaton, az Erdélyben érvényben levő törvényeknek megfelelően, a román nyelven előadott tárgyakból román, a kisebbségi nyelven előadottakból ezen a nyelven kell vizsgázni. Az abszolváló vizsga bizonyítványai az államnyelv mellett azzal párhuzamosan kisebbségi nyelven is kiállíthatók. Érvényességükhöz a tanfelügyelő ellenjegyzése szükséges. A rendes, évvégi osztályvizsgákon jelen kell lennie a tanfelügyelőnek vagy megbizottjának. Az új közoktatási törvény életbelépéséig ezeknek az iskoláknak negyedik osztályáról szóló — és a tanfelügyelő által ellenjegyzett — bizonyítványa, a középiskolába lépésre jogosít. A felekezeti elemi iskolák csak saját felekezetiükhöz tartozó és azzal azonos anyanyelvű tanulókat vehetnek fel. Kivétel csak ott van, ahol nincs állami iskola. Az összes nem román tananyelvű felekezeti iskolákban tanítani kell román nyelven: a) az 1—2. osztályban napi egy órán: román nyelvet, írást, olvasást, fogalmazást, beszéd- és értelemgyakorlatot; b) a többi osztályban napi két órában: román nyelvtani gyakorlatokat, olvasást, fogalmazást, beszéd- és értelemgyakorlatot, hazai történelmet és földrajzot. (Az 1—2. osztályban a román nyelv tanítása ez évre fel volt függesztve.) A többi tárgyak, a még fennmaradó időben, a kisebbségi nyelven adhatók elő. A szerzetesek által vezetett iskolák közül azokat, amelyek 1918 előtt püspöki főhatóság alá tartoztak, felekezeti iskoláknak tekintik s azokban a román nyelvet a fentiek szerint kell tanítani. Egyetlen felekezeti iskola sem működhet miniszteri elismerés nélkül. Működésre jogosultságuk van azoknak a felekezeti iskoláknak: a) Melyek az egysülés előtt már működtek; b) a Cons. Dirigent idejében eleget tettek a megfelelő törvényes formákoknak és c) a miniszterium működési engedélyét megszerezték. Az összes felekezeti iskolákban az igazgatóknak és tanítóknak törvényes képességükhöz, román állampolgároknak kell lenniök és le kellett tenniök a király iránt való hűségesküt és hazai egyházi hatóság által kell, hogy kineveztessenek. Ott, ahol a felekezeti iskolának nincs olyan tanítója, aki románul tudna tanítani, kérniök kell az egyházaknak, hogy ebben az évben az állami tanítók közül rendeljenek ki olyat, aki abban az iskolában a román nyelvet tanítsa. Az ezirányú kérések az illetékes tankerületi főigazgatóságokhoz küldendők. Csak a miniszterium által jóváhagyott tankönyvek használhatók. Amíg nincsenek jóváhagyott tankönyvek, használhatók azok, melyek nincsenek kifejezetten megtiltva. Amint látható, a miniszter ebben a rendeletben eddig kiadott évi jelentőségű rendelkezéseit foglalta össze egy általános rendeletben.

Hátrálékban három hónapi fizesztük. Áll. tanítók panaszát vesszük, hogy december—február hó-

napokra még nem kapták meg fizetésüket. Márciusról nem is szólnak, mert ez részükre csak az eljövendő nyár folyamán ha bekövetkezhetik. Az adóhivatalok utasítják a tanítókat, hogy a falukban az előjárásokkal szedessék be az idej adókat és abból fizessék ki a tanítókat. Szóval az adóhivatalok a tanítók fizetésének kiszolgáltatását csak olyan tízed-huszadrangu bagatell dolognak tartják, amelyiknek kifizetését mindenhez hozzá lehet akasztani, még az éjjeli ór kürtjelzéséhez is. Kérjük Anghelescu miniszter urat, eszközölje ki a pénzügyminiszter urnál, hogy a következő hónap elsején a tanítókat állitassa az állampénztárhoz fizetőkrül, hogy az illető pénzügyi faktorokat küldhessek ki a községekbe, hogyha nekik fizetés kell, szedjék be a felektől az 1924 évi adókat. Rendezett államban csak rendetlen tisztviselők tarthatnak ilyen állapotot. Sürgős intézkedését kérjük mindkét miniszter urnak.

Új illetmények. Nem a tanítók, avagy tisztviselők ujonnan megállapított illetményeiről, de a parlament két házának tagjai járandósága felemeléséről esik szó e pár sorban. E szerint a parlamenti tagok havi fizetése 2000 leu, mely állandóan jár; az országgyűlésen való résztvétel napjaira pedig 500 leu a napidíj. Az előbbi nem sok, az utóbbira rá kell a jelenléttel szolgálni. A képviselő urak hamar megszavazták saját járandóságaik felemelését; az ország tisztviselő-, tanítóikara fizetési javítása pedig lassan és bizonytalan léptekkel halad előre. Bizunk azonban, hogy mégis meg fog érkezni.

Öt számjegyes osztályozás. A közoktatásiügyi miniszter elrendelte, hogy a középiskolákban a régi 10 számjegyes osztályozás helyett az erdélyi előbbi rendszer szerinti 5 számjegyes osztályozás szerint állapítsák meg az iskolák, a tanulók érdemsorozatait. Évenként nem háromszor, hanem, mint volt, kétszer, február végén és a vizsgák után s így kapnak a tanulók bizonyítványt. Érdeklődéssel várjuk az elemi iskolákra vonatkozó hasonló rendelkezés érkezését.

Kecskeméthy Győző és Társai. Az utóbbi 20 év legnagyobb stílu szélhámosai egyike Kecskeméthy Győző Budapest székesfőváros volt alkalmazottja, aki egy pénzzállítási alkalmával 540,000 aranykoronát 1901-ben zsebrevágott és azzal nyomtalanul eltűnt. Ez az összeg ma kamatok nélkül is 10 milliárd koronát érne. Mint egy amerikai levélben Budapest fővárosát értesítik Kecskeméthy Buenos-Ayresben tőzsdézük és jövedelmezett a fővárostól sikkasztott pénzt. Nem a fővárostól sikkasztott, de a fővárosban mások pénzt eltőzsdézett fiók Kecskeméthyek ülnek Budapesten a Markó-utcai fogházban, vagy körözés alatt vannak, akik eddig több mint százmilliárdnyi kártevést okoztak a rájuk bizott idegen vagyon hűtlen kezelésével, még pedig: a Tanítók Bankja vezetői: Apsay János, Vasek Ernő dr., Kiss István, Schüssler Károly és Vadas Mihály, akik manipulatiojukkal 1 és félmilliárd koronáig károsították meg a kis embereket. A Róth-bankháztól Róth Ármán és Kormos Géza 21 milliárddal apasztották a kereskedők és földbirtokokosok vagyonát; Gerő Nán-

dor egymilliárd; Mészöly István dr. nyolcszázmillió; Leikauf József hétszázötvenmillió; Nádas Zsigmond kilencszázmillió; Balassa Imre hatvanmillió; Grünvald Ernő nyolcszázmillió; Javorszky Béla harminchétmillió; Révész Jakab harmincötmillió; Berg Károly százmillió; Juranics István hatvanmillió; Feldman Ferenc harmincmillió; Mager Lajos száznyolcvanmillió; Ernst József kétmilliárd koronáig uszott be a tőzsdén, de nem a saját, hanem a kezéhez került idegen pénzzel. Ha kézrekerithetik Kecskeméthyt, a követők nagy számmal üdvözölik a Markó-utcai otthonban, mint főnrestert. Magyarország is irtó gyomlálást rendezhet az erkölcsi élet tisztítása körül.

Tisztviselők román vizsgálja. *Franasovici* belügyi államtitkár által kiadott 9952—923. sz. rendelet szerint, az ujonnan csatolt területek összes közigazgatási — tehát román nyelvü — tisztviselőinek is román nyelvü vizsgát kell tenniök az előirt tantárgyakból. Erre a vizsgára, a nyelvismeret hiánya miatt előbb elbocsátott tisztviselők is jelentkezhetnek s ha sikeresen vizsgáznak, újból alkalmazhatók. De vizsgára állhat bárki is s ha sikeresen vizsgázott, képzettségének megfelelő tisztviselői állást nyerhet. Ezen vizsga 1924 év folyamán bármelyik hónapban lehet. A vizsgálatok elnöke a vármegyei prefectus s így jelentkezni a prefecturán kell.

Lakbérleti szerződések meghosszabbítása. A minisztertanács elfogadta Marzescu igazságügyi miniszter új lakbérleti törvényjavaslatát, mely így a közeli napokban már a törvényhozás elé kerül. A törvénytervezet szerint a meglevő bérleti szerződések meghosszabbítatnak 1926 május hó 6-ig. A lakbérösszeg: a tisztviselők és özvegyek részére az 1914 évi bérösszeg négyszerese a korona és leu egy: egy arányában. A községi adókat és díjakat a ház után azonban, a lakott rész arányában, a lakó fizeti. A 60,000—250,000 leu évi jövedelemmel rendelkező egyének az 1914 évi házbér 5—12-szeresét, az ezen összegnél nagyobb évi jövedelemmel rendelkező bérlők pedig az 1914 évi házbér 13—25-szörösét fizetik. A tisztviselőket és nyugdíjasokat nem lehet kilakoltatni. A törvény alapján keletkezett vitás ügyekben a járásbíróság ítélkezik. A bérösszegeket megállapító bizottságot az igazságügyi miniszter alakítja meg a törvényszékek mellett és pedig két bíró és egy kincstári képviselő kiküldésével.

Iskolaépítési ankét. *Anghelescu dr.* közoktatásiügyi miniszter a vármegyei prefectusokat iskolaépítési értekezletre hívta össze. A miniszter intentiója, hogy az áll. el. iskolákat a községek építsék fel. Az eszme az élet egyenes követelménye alapján áll; ám a kivitelnél egyik község erre képes, a másik ellenben minden buzdítás és ráhatás esetén is képtelen, mivel anyagi viszonyai a lakosok egyedeinek és a községeknek, mint testületeknek a legkisebb teherviselő képességűek; s így talán épen ott nem épülnek iskolák, ahol leginkább szükség lenne azokra. A prefectusok sem nagy eredményt várnak ez irányu actiojuktól az állam értékes hozzájárulása nélkül.

Szerkesztői üzenetek.

T. J. Sátmar. Az előfizetés kíséretében küldött soraid igen jóleső biztatások a jövőbeli lankadatlan munkásságra. Látom azokban a megértést, a józan megítélést, számotvetést a mi összes helyzeteinkkel s azokhoz mértén alakítod kívánságaidat, melynek kísérelje: az elismerés kedves megcsendülése is. Aki először tervet, szándékot, költségvetést állít előtérbe összes akarásaihoz: maga is számbaveendő tényezőjévé válik az együttes célkitűzéseinek; míg az örökös kívánó, minden meglévővel elégedetlen, a kiépítő munkában ép úgy tehetetlen, mint az anyagi realizálás elősegítésében. Az előbbi tábor a semmiből is életet tud teremteni, az alkotások sorozatát egymásután varázsolja elő, de sohasem sir, nem panaszol, nem elégedetlenkedik, hanem munkával, fel nem jegyzett és állandóan hánytorgatott tevékenységgel, befektető áldozatkészséggel örökösen és mindig elsőnek siet közös ügyünk mentől szebb és áldáshozóbb kiépítéséhez. Öröm a lelkenek, hogy ezen kisebb, de lelkes táborban láthatlak állandóan, mely magatartásod nemcsak példaadó az ifjabb tanítógeneráció részére, de hathatós buzdító az én lelkem érzékeny szálainak edzésére is. Meleg üdvözléssel viszonzom buzdításaidat. A félévi előfizetés kárpótolja a kevés idejű késedelmet s így köszönetünk kapcsán kell adjunk felmentést a késedelemért.

B. J. Felsőcsernáton. A „Tanítók Lapja” szükségességére való eszmélését és félévre történt előfizetését örvendetes tudomásul és köszönettel vettük. További felhívására, buzdítására vonatkozó javaslatainak, egyidejűleg több helyről érkezett hasonló megkeresések válaszainak taglalását mai vezércikkünkben találja. Mintha az érzelmek, a jövőbe néző megérzések láthatatlan kisugárzásai járták volna be a kisebbségi magyar tanítók lelkét, kisebb hazarészünk egymástól messzeeső részeiből, csaknem egyszerre kapjuk a buzdító, bátorító sorokat: induljunk meg a szervezkedés érdekében, de azonnal. Hogy pedig egyszer már legyen valami közös kapocsunk: egyetlen tanító el ne maradjon a Tanítók Lapja előfizetői sorából, ennek révén aztán következnek a többi közös teendőink. Bihar-, Temes-, Torontál megyei kollegáink önkéntes elhatározásukból, egyelőre sorra véve a kollegákat, előfizetők és olvasók képen tömörítik a tanítóságot, azzal, hogyha egyszer együtt leszünk valamely ténykörülmény összetartása alatt, minden további dolgunk rövidesen és eredményesen kialakul. Háromszék, Csik, Marosszék és Torda s más vármegyék magyar tanítói fontolják meg mai vezércikkünket, lépjenek a cselekvés útjára, annak mindnyájan csak áldásos eredményeit láthatjuk jelen és jövő viszonylataink alakulásában egyaránt. — Az előléptetési vizsgák ügyéről lapunk következő számában bővebben fogunk írni. Addig még további megmozdulásokat és ezek révén némi erősödést is nyerhetünk. Szívélyes üdvözléssel.

N. L. ref. tan. S. Magyar állami tanítói minőségének megszűnése után, vagyis 1919 május vége után

az ottani ref. felekezeti iskolához nyert püspöki kinevezést. Közben a püspök ur áthelyezte, mint ref. kántortanítót a szomazéd faluba. A ref. felekezeti iskolát azonban helyiség hiánya miatt nem tudták felállítani s így e helységben most csak mint ref. kántor teljesít szolgálatot; mert bár 1920-ban jelentkezett állami tanítói eskütelre, de megfelelő hely hiánya miatt az állami tanítói esküt nem vették be. Kérdi, hogy 1910 július hó 15-én kezdődött tanítói szolgálata folytonosságával vajjon mi lesz? — A mi véleményünk és üzenetünk: szerezzen a magyar állami tanítói szolgálati bizonyítványához (ha nem volna ilyen bizonyítványa már kénnél) a volt gondnoksági elnök és tagok aláírásával ellátott tanusítványt, hogy ezen időponttól eddig, a . . . sz. mln. rendelettel, mint kinevezett állami rendes tanító működött. Ez alapon a jelenlegi tanfelügyelő, kérésére kiállíthatja a rendes szolgálati bizonyítványt; ha esetleg elvi okokból nem állítaná ki, úgy egy ilyen szolgálati bizonyítványt a fenti tanusítás bemutatásával kiállít a községi előjáróság és ugyancsak a volt gondnoksági tanusítvány bemutatása mellett láttamozza a főszolgabíró. Püspöki kinevezése első napjától pedig kérjen szabályszerű szolgálati bizonyítványt a ref. iskolaszéktől (hiv. elnöke a pap); áthelyezése után pedig ezen utóbbi iskolaszéktől. Tévedés azt hinni, mert Ön iskolahelyiség hiánya miatt egy bizonyos ideig nem tanított, hogy ennél fogva tanítói szolgálati bizonyítványt sem kaphat s így szolgálati évei csorbát fognak szenvedni. Ön kötelessége teljesítésében helytállott, ha az iskola elrendezési, szervezési viszonylatok ennek egészben való betöltésénél akadályokat gördítettek, azért a fenntartó hatóság és az érdekelt iskolatulajdonosa felelősek, ehhez Önnek semmi különösebb köze nincsen. Ön tanítói kötelessége teljesítésére mindig helytállott s ma is végezi azt pontosan, csak adják meg a lehetőséget. Szolgálati folytonossága tehát semmi megcsorbítást nem szenvedhet.

A. Gy. rk. tanító S. A küldött 100 leu előfizetést köszönettel vettük, javadra elkönyveltük. Felekezeti tanítók fizetés megállapítása teljesen az egyházi főhatóság hatáskörébe tartozik. Az állami kormányzat ezzel nem törődik, úgy hogy a kormányzótanács által megállapított és a Tanítók Lapja 1923 évi 1-ső számában általunk közölt fizetési táblázaton kívül más fizetési mértéket az állam részéről nem adtak ki. Ezen lapszámot tájékozással megküldöttük. A fizetési mérték iránt leghelyesebb egy kéréssel fordulni a rk. igazgatótanácshoz, ismertetve abban családi helyzetedet és szolgálati idődet. A választ írásban meg fogod kapni és az a róm. kath. tanítókra nézve, feltétlenül irányadónak tekintendő. Egyébképen most van készülődés az új népoktatási törvény, ez minden bizonnyal, ezen dolgokban is határozott megoldást fog tartalmazni. Szívélyes üdvözléssel.

Érdeklődőnek. „Román Vizsgák Könyve” című munkánk könyvnyomdai munkálat alatt áll. Első része: a román nyelvtan rövidesen megjelenik és, hogy a vizgára készülő érdekeltek mielőbb tanulni való anyagot kaphassanak kézhez, azt, megrendelőinknek azon.

nal el fogjuk küldeni. Egyébképen részletes előfizetési felhívást bocsátunk ki, amint az első rész nyomására meglesz s ez mindenre utmutatást fog nyújtani. Megrendelési előjegyzést köszönettel fogadunk addig is.

Könyvgyomai R. C. Odorheiu.

Munkálat alatt áll

a tanítók, tisztviselők román nyelvű
vizsgátra segítő vezérfonal: a

Román Vizsgák Könyve,

mely kivonatos ismereteket ad a
román nyelv, irodalomtörténet,
földrajz, történelem és alkot-
mánytan tananyagából.

Kérdések és feleletek alakjában feldolgozták:

Gyerkos Mihály

Buna Anna

áll. ig.-tanító.

ref. tanítónő.

Megrendelési előjegyzés tehető:

„Administrația Tanítók Lapja Odorheiu“ címen.

Ruhaneműt ^{leg-olcsóbban} Hirsch Rudolf
divatüzletében vásárolhat, Odorheiu.

Gallért mos, fényez

SCHMITZ

kelmefestő és vegyi tisztító Odorheiu.

Tanítók és Tanítónők!

Ha

Eternit-pala =

= és Varrógép

eladással ohajtának — megfelelő jutalek
biztosításával — foglalkozni, címeiket
küldjék be az alábbi céghez:

Engel Jeremiás

Gheorgheni — (Gyergyószentmiklós).

Nagy csalódás érte azokat,

akik a román gyermekeknek írt Aba-t vezették be a
magyar elemi iskola III. és IV. osztályába, mert a
román irodalmi legegyszerűbb szövegű könyve a

Dr. Cherestesiu—Déri—Tistu-féle nyelvkönyvek I. rész.

I. rész, amely tudatosan kerül a be-
nyomultabb szerkezeteket és amelynek
szókincse a Dr. Cherestesiu—Déri-féle
Vezérkönyv a román nyelv tanításá-
hoz e munka szöveganyagával azonos. E
tankönyv Lepage cluj-i könyvkeres-
kedőnél rendelhető meg.

Ára 18 Lei. Iskoláknak 10%-os en-
gedmény.

A Vezérkönyv ára: 100 Lei, engedmény
nélkül és kapható:

Tip. Corvin Cluj, Strada N. Yorga 17. sz.

SOHA ALADÁR

könyv-, papír-, író- és rajzszerkeskedése,
nyomatványraktára és könyvkötészete
ODORHEIU — SZÉKELYUDVARHELY.

Ajánl e szakmába vágó mindenféle tanköny-
veket, iskolai füzeteket, író- és rajszerszözöket,
iskolai nyomatványokat, stb. stb. szolid és pon-
tos kiszolgálás mellett.

Gyerkos Mihály és Szabó János által szerkesztet
Tananyagbeosztási nyomatványok az új tanterv és ut-
sítások kivánalmal
szerint, román nyelvű fejecekkel ellátva, most jelentek meg
és kaphatók, egy külv 2 Lei, egy belv (két tantárgy be-
írására) szintén 2 Lei előleges beküldése mellett: a Tanítók
Lapja kiadóhivatalában és Z. Székely János könyvkereske-
désében Odorheiu.

Elemi iskolai tankönyvek, iskolai
: térképek és nyomatványok :
kaphatók a

Minerva R.-T.-nál
Cluj-Kolozsvár, Str. Reg. Maria 1.